

Mihail Siskin:

Vénuszhaj

(részlet)

Kérdés: Ugyan, nyugodjon meg. Már túl van mindenben. Kér vizet? Értem, hogy nincs könnyű helyzetben.

Válasz: Köszönöm! Becsszóra, igyekeztem, hogy mindent elmondjak, ahogy volt, s lám, mi lett.

Kérdés: Semmi baj. Mindenki úgy mondja el, ahogy tudja.

Válasz: Semmit nem találtam ki, minden így volt. Hisz nekem?

Kérdés: Nem mindegy magának, hiszek-e, vagy sem?

Válasz: Talán úgy gondolta, hogy kitaláltam az egészet, a kövekkel és a felhőkkel, a lopott káposztával? Minden úgy volt, ahogy elmeséltem, miért találnék ki bármit?

Kérdés: Ugyan, tegye túl magát az egészen! Különb történeteket is hallunk. Minden rendben. Ha pedig olyan, mint egy krimi, maga is mondta, azt szeretné, ha minden szerencsésen érne véget. Nos, ez a lényeg.

Válasz: Igen, ez a lényeg. Pontosan. Úgy szeretném, hogy minden szerencsésen érjen véget. Mondja, így lesz?

Kérdés: Nézze csak, maga felnőtt ember. Őszes halántékú. Sokat megélt. Valóban nem érti, hogy mindaz, amit elmondott, a döntés meghozatalában végeredményben nem fontos?

Válasz: Hogyhogy nem fontos? Miért? Akkor mi a fontos?

Kérdés: Nos, nem fontos, és kész. Nem mindegy, ki hozta el a káposztát, s hová lett a maga táskája? eltűnt, hát eltűnt. Ugye nem hiszi el a kacsás, nyulas meg a rozsdás gombostűs mesét?

Válasz: Hát persze, hogy nem.

Kérdés: Na látja.

Válasz: Akkor mi a fontos?

Kérdés: Mondja, és az a krikszkraksz meg a fák, melyek eldőlnék, mint a kézírás? Ez igaz?

Válasz: Igen.

Kérdés: Szereti a feleségét?

Válasz: Mi az, ez kell a jegyzőkönyvbe?

Kérdés: Micsoda naiv alakok! Jönnek, és azt hiszik, szükség van magukra. Tülekednek, tolakszanak, nem tudod mind kikérdezni. Kinek kellene maguk? És ami a lényeg, valami butaságban hisznek. Egyikőjük, olyan maga-féle, egyben s másban hasonlított is magára, ősz, nyúzott és elnyűtt, ugyanolyan fénytelen, homályos tekintetű alak, azt bizonygatta, hogy olvasta egy ingyenes lapban, hogy mi valamennyien valamikor már éltünk, majd meghaltunk. De felélesztene az ítélőszék előtt, s el kell mondanunk, hogyan éltünk. Vagyis életünk ez a történet, s nem csak el kell mesélni mindent részletesen, de bizonyítani is kell, hogy megértsék – minden zsebünkben csörgő apróság, minden szélfúttá szó, minden ki nem mondott szó fontos. Mint egy kihallgatás, ahol összeállítják az események sorrendjét, itt álltam, a konyhában, a dérenőtte ablaknál, szájtátva bámultam, ahogy valaki az udvaron sárga műanyag személtapáttal ássa ki az éjszaka alatt hóval belepett autóját, az asszony fürdőköpenyben nedves haját törülközőbe csavarva bekapcsolta a hajszárítót, majd kibontotta a törülközőt, s ujjaival kibogozva nekilátott, hogy megszáritsa a haját. Megkérdeztem: „Akarsz tőlem gyereket?” Visszakérdezett: „Mi van? Semmit nem hallok!” Azt is be kell mutatni, hogyan álltál az ablaknál, érzed bőröddel az üveget, hallod a hajszárító zúgását, látod összetapadt, nedves hajszálait, melyekbe beletúrnak ujjai, s el kell hogy képzelj az a sárga lapátot is a hóban. Itt az ítélőszék előtt senki nem siet, hiszen mindent gondosan ki kell vizsgálni, ezért, ha az esetről van szó, az egészet be kell mutatni, ha az életről, a teljes életet. Szép lassan mindent összeraknak, ahogy történt: ma pehelyfelhők, holnap gomolyfelhők. S az illatokat, a hangokat – mind-mind hajszálpontosan. Elmondod, hogyan került kavics a kásába, s tört el a fogad, tessék, a sárga szilánk. Hogyan állapítottad meg a hányásnyomból a metrón, hogy az a valaki metélt tésztát evett – bűzlik. Hogyan lettél szerelmes, amíg aludtál, s még a

hajnal beállta előtt boldogan ébredtél – ugye hallják, ahogy a házmester kaparja az aszfaltot?

Válasz: De hiszen ez az az udvar, nézze, ahogy a fázós néger vaslapátjával kupacba kotorja a havat! Odébb néger gyerkőcök hógolyóznak!

Kérdés: Lám, a kérelmező egyre ugyanazt ismétli – minden hiteles, még a hangok is. Egy szó, mint száz, minden úgy van, ahogy mesélte. Lehetetlen bármit is eltitkolnia. Tessék, így jöttem világra, így éltem le ezeket az éveket, s íme, így haltam meg. Ám ez az egész badarság, valójában semmi sincs így. Nem lehet olyan naiv, hogy azt higgye, valaki kész rá, hogy végighallgassa az egész életét! Különben, bocsásson meg, hogy ennyire belejöttem, s nem arról beszélek, amiről kellene.

Válasz: Tehát nem jön össze?

Kérdés: Hiszen maga is tudja, könnyebb egy tevének átbújni a tú fokán.

Válasz: Ennyi? Elmehetek?

Kérdés: Nem, várjon csak! Üljön vissza.

Válasz: Ahogy látom, érdekes a munkája. Mint egy nyomozóé. Mi, hol, hová, miért és mi célból? Ki vele, ide az asztalra. Tetszik vagy sem, az ügyet le kell zárni.

Kérdés: Ha lenne mit lezárni. A nyomozó kezében ott a hulla, a fejsze, a bizonyítékok, szembesítés, felismerés. Az utolsó pillanatig nem jössz rá, ki hajította a mérgezett aranyhalacskákat a medencébe. Talány! Rejtély! De itt mi a rejtély?

Válasz: Hogyhogy? És mi? Akik eddig valahogy éltünk, és most beállítottunk ide? Mi talán nem vagyunk rejtély?

Kérdés: Az a rejtély, hogy maga egyáltalán világra jött. Mindenki csodálkozik a szeplőtlen fogantatáson, senki nem hisz benne, a bűnben történt fogantatás pedig senkit nem lep meg. Ez hát a rejtély: már minden volt, csak maga nem, és most tessék, itt van. Majd ismét nem lesz soha sehol. A többit tudjuk.

Válasz: Mit tudunk?

Kérdés: Mindent. Ami volt, és ami lesz.

Válasz: De ki tudja?

Kérdés: Hogyan magyarázzam meg ezt magának egyszerűbben... Képzelve el, hogy meghívják a „tíz kicsi néger” szigetére. Örül. Valami jó dologra számít, különben miért hívták volna meg. Utazik, és a szerelemről ábrándozik. A kupében szemben az ablaknál ülő hölgy arcboréne színe akár a júliusi berkenye, ám kínos mereven bámulni, elkapja tekintetét, és egyfolytában kibámul az ablakon, az esti égboltnak ugyancsak éretlen berkenye színe van – a naplemente a hölgy arcborénehez igazítja palettáját. Majd később, már a parton, a tenger habja szappanos, a szél sirályok vijjogásával szemeteli tele a levegőt. A part mentén barázdabillegető rohangásznak apró lábukon tipegve. Búznak a partra vetett hínár. Apró kikötőhely. Oszlopait hullámok ostromolják, a vízcseppek mint szőlőszemek csapnak arcába. Sirályok ülnek a vaskorlátokon. A madarakat elfújja a szél, egyikőjük egy pillanatra felröppen, majd visszaül. Társai szomorkásan csipognak. Mint bepárasodott üveg, tenger és ég egybeolvad, majd hirtelen ismét feltűnik a látóhatár, vonalzó mentén, vékony ceruzával húzták meg. Hazatér, szobájában a falon kiszámoló mondóka szövege. Minden ott van benne. Az udvaron játszó néger kölykökről és magáról. Mert maga is néger gyerkőc, fürödni indul a tengerbe. Nemo kapitány kiment, felviszi a parancsnoki fülkébe, megengedi, hogy végigpróbálja az összes kart és kereket, fogantyút, reteszt, szelepet, nyomogassa a gombokat, megmagyarázza, mi mire való, s göndör fejcskéjébe nyomja átizzadt, zsíros, kapitányi tányérsapkáját. Érti, miről beszélek?

Válasz: Nem vagyok dedós. A lényeg a mondóka. Ezt később értettem meg. Elsőre nem.

Kérdés: És azután: az összes történetet már százszor elmesélték. És a maga története egy a sok közül.

Válasz: Éppenséggel melyik?

Kérdés: Bármelyik. Mindig a legegyszerűbb, banálisan szentimentális történet hangzik a legjobban, hogyan lesz Hamupipókéból hercegnő.

Válasz: Én lennék a Hamupipóke?

Kérdés: De hiszen ez csak költői hasonlat! Metafora!

Válasz: Kezdhetne volna ezzel, még hogy Hamupipóke.

Kérdés: Na, jól van, nem tetszik a Hamupipóke, találjon ki valami mást. Egy nem túl bonyolult történetet a feszültség fokozására és a helyzetek

kiélezésére – egyedül mindenkivel szemben, magányos derék fickó a sok gonosz között. Amolyan kóbor metrós lovag, az igazság harcosa, a megbántottak védelmezője, árvák s még inkább özvegyek vigasztalója, akit igaztalanul üldöznek, és más bűnéért szenved. Olcsó sztori, de mindig kifogástalanul működik: a jó ügyet képviselő kemény öklű fickókkal mindig együttéreznek, diadalukra tiszta szívből vágnak.

(Földeák Iván fordítása)

Mihail Siskin: *Vénuszhaj*. Fordította Földeák Iván. Gondolat Kiadó, Budapest, 2026. ISBN 978 963 556 700 3